

STORTINGET

Innst. 324 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:84 S (2018–2019)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Jonas Gahr Støre, Anette Trettebergstuen, Trond Giske, Elise Bjørnebekk-Waagen og Runar Sjøstad om en kvalitetsreform for det kommunale barnevernet

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en kvalitetsreform for et bedre barnevern, gjennom å fremme de nødvendige lovforslag og sørge for at følgende initiativ og endringer settes i verk:

1. Barn og foreldre
  - a) Barns beste skal ligge til grunn for alle tiltak og all hjelp gjennom hele kontakten med barnevernet, og bestemmelsen om dette i barnevernloven må flyttes fra § 4 til § 1, formålet.
  - b) Brukerperspektiv fra barna selv og foreldrene skal gjennomsyre praksisen og må inkluderes i digitale plattformer som utvikles.
  - c) I møtet med familiene og barna skal barnas foreldre ha en egen, selvstendig stemme og bli hørt gjennom hele prosessen.
  - d) Foreldre og barns situasjon skal vurderes felles og hver for seg. Foreldre som blir fratatt barna, skal ha tilbud om oppfølging etter at vedtak om omsorgsovertakelse er fattet.
  - e) Fosterforeldres stilling skal gjennomgås, og oppfølging og veiledning skal forbedres.
  - f) Tjenesten må ivareta behovene for kulturforståelse og hensynta språkutfordringer som urfolk, innvandrere og nasjonale minoriteter har.
  - g) Ettervern bør utvides til 25 år.
2. Rettssikkerhet
  - a) Alle fylkesnemndene skal ha tilbud om dialog/samtaler forut for behandling av saken i fylkesnemnda.
  - b) Sakkyndige skal få oppdrag gjennom en søknadsbasert ordning i fylkesnemndene.
  - c) Akuttvedtak skal alltid underlegges en second opinion-vurdering. Vedtaket skal også alltid sanksjoneres av en ytre instans.
  - d) Ankemulighetene vedrørende omsorgsovertakelse bør endres, og det må utarbeides klarere kriterier for hvor ofte en ankesak kan reises. Barns hensyn må ivaretas bedre enn i dag.
  - e) Det må sikres åpenhet for pressen i saker i fylkesnemndene.
  - f) Muligheten for å stille kvalitetskrav til advokater som skal føre barnevernssaker, må utredes.
  - g) Det politiske ansvaret for barnevernet skal tydeliggjøres og være klart forankret gjennom egne, årlige kvalitetsbaserte rapporter til kommunestyrene.
3. Organisering, samarbeid og virkemiddelapparat
  - a) Tjenester som rettes mot barn og unge og deres familier, skal organiseres i samlokaliserte lavterskeltiltak med tverrfaglig kompetanse. Jordmor, helsesøster, psykolog, sosionom og barnevernspedagog skal være minimumsbemanning. Tjenesten kan inkludere andre

- faggrupper som for eksempel lege, familierapeut, pedagog, førskolelærere o.a.
- b) Formelt, praktisk samarbeid mellom barnevern, skole og frivillige aktører i kommunen som arbeider med tiltak for barn og unge, bør lovfestes.
  - c) Begrepet akuttvedtak bør erstattes med hastevedtak.
  - d) Virkemiddelapparatet i Nav/sosialtjenesten må utvides, hjemmehjelp, leksestøtte, støttekontakter o.l. må være tilgjengelig raskt og uten byråkratiske ordninger.
  - e) Veiledende kriterier for bemanningsnorm i barnevernstjenesten bør utredes.
4. Utdanning
- a) Relevante utdanninger må legge sterkere vekt på relasjonskompetanse og styrket kunnskap om familierelasjoner og praktisk lavterskel familiearbeid.
  - b) Praksis og sosialfaglig innhold skal utgjøre en større andel av relevante utdanninger.
  - c) Veiledningskompetansen må styrkes, intern veiledning må bli en del av praksisen, og veiledningsarbeidet for fosterhjemsfamilier må bedres.
  - d) Klasseperspektivet må vektlegges sterkere i utdanningen for å gi studentene en bedre forståelse av hvordan sosial bakgrunn, levekårsstress i fattige familier og språkbarrierer påvirker samhandlingen mellom barnevernet og familier.
  - e) Det bør legges til rette for flere praksisnære karriereløp for barnevernspedagoger, sosionomer og andre ansatte, og at flere med praktisk erfaring får muligheten til å ta mastergrad og doktorgrad (PhD-utdanning) og å ta kunnskapen med seg tilbake i arbeidet i barnevernet.
  - f) Det bør legges frem en plan for opptrapping av stipendiatstillinger innen sosialt arbeid og barnevernsutdanninger for å bidra til mer kunnskapsbasert utvikling av profesjonene.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, lederen Kristin Ørmen Johnsen, Vetle Langedahl og Tage Pettersen, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal og Morten Wold, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård,

fra Venstre, Grunde Almeland, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch Lossius, viser til at representantforslaget tar for seg en rekke mål og områder der forslagsstillerne mener det trengs heving av kvaliteten i barnevernet. Komiteen viser til at representantforslaget inneholder en rekke forslag innunder fire overskrifter: 1) barn og foreldre, 2) rettsikkerhet, 3) organisering, samarbeid og virkemiddelapparat, samt 4) utdanning.

Komiteen understreker hensynet til barns beste i alle saker som angår barn, og barns rett til beskyttelse og omsorg som er forankret i barnekonvensjonen, Grunnloven § 104 og barnevernsloven. Videre slår komiteen fast at Norges system og lovverk for å beskytte barn er blant det beste i verden, og at dette må forsvares. Likevel merker komiteen seg at det fortsatt er utfordringer før alle barn får hjelpen de trenger. Komiteen merker seg at forslagsstillerne viser til en rekke rapporter som beskriver utfordringene i barnevernet, inkludert NOU 2016:16 Ny barnevernslov, om sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse, NOU 2017:12 Svikt og svik av 22. juni 2017 og Riksrevisjonens rapport 3:8 (2017–2018) om Bufetats bistandsplikt ved akuttplasse-ringssaker, som også peker på noen av utfordringene som gjenstår.

Komiteen viser videre til statsråd Kjell Ingolf Ropstads vurdering av representantforslaget i brev datert 26. mars 2019, med vurdering av hvert delforslag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til representantforslag 1) Barn og foreldre.

Til forslag 1a) viser flertallet til at Grunnloven § 104 stiller klare krav til saker som omhandler barn, og barnets beste skal være et grunnleggende hensyn når det skal foretas handlinger og fattes avgjørelser på vegne av barn. Hensynet til å ivareta barnets beste skal også ligge til grunn for barnevernets virksomhet. Flertallet viser til at statsråden i forbindelse med sitt arbeid med ny barnelov, vil vurdere å fremheve dette hensynet i en overordnet bestemmelse innledningsvis i loven.

Til forslag 1b) viser flertallet til at rett til medvirkning fra barn i barnevernet har blitt presisert gjennom endringer i barneloven. Videre viser flertallet til at det gjennom prosjektet DigiBarnevern utvikles nye digitale løsninger for det kommunale barnevernet, som vil bidra til å styrke barn og unges medvirkning. Et nytt digitalt saksbehandlingssystem med et integrert barnevernsfaglig kvalitetssystem skal gi de ansatte veiledning og beslutningsstøtte, og bidra til at barn og unges rett til medvirkning ivaretas og dokumenteres gjennom fasene av en barnevernssak.

Til forslag 1c) peker flertallet på at ved lovendring som trådte i kraft 1. juli 2018, ble barnevernets

plikt til å samarbeide med barnet og foreldrene presisert. Det fremgår av loven at barnevernet har plikt til å utøve sin virksomhet med respekt for, og så langt som mulig i samarbeid med, barnets og barnets foreldre. Plikten til å samarbeide gjelder for alle typer saker og på alle stadier av en sak. Flertallet viser også til at foreldre som er part i en barnevernssak, også har partsrettigheter etter forvaltningsloven. Dette innebærer blant annet rett til innsyn i sakens dokumenter, rett til å klage på vedtak, rett til å redegjøre for sitt syn i saken og andre prosessuelle rettigheter i forbindelse med fylkesnemndas behandling av en sak. Flertallet viser til at foreldres partsrettigheter vil bli drøftet i høringsnotatet om ny barnevernslov.

Til forslag 1d) viser flertallet til at barnevernstjenesten allerede i dag har et ansvar for å følge utviklingen til barnet og foreldrene. Barnevernstjenesten skal kort tid etter omsorgsovertakelsen kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Ved lovendring som trådte i kraft 1. juli 2018, ble barnevernstjenestens oppfølgingsansvar tydeliggjort ytterligere ved at det ble tatt inn i loven at barnevernstjenesten skal legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet der hensynet til barnet ikke taler mot det.

Videre viser flertallet til at familievernet kan gi hjelp til foreldre som har mistet omsorgen for barn. Familievernet er en tjeneste med høyt kompetansenivå som kan hjelpe foreldrene i en vanskelig situasjon med henblikk på foreldrenes omsorgsferdigheter. At familievernkontorene arbeider uavhengig av barnevernet, kan også bidra til at de lettere vil kunne etablere tillitsrelasjoner til foreldre som har mistet omsorgen for barn. Flertallet viser til at familievernet har blitt kraftig styrket under regjeringen Solberg.

Til forslag 1e) viser flertallet til NOU 2018:18 Trygge rammer for fosterhjem, som nå er på høring. Det regjeringsoppnevnte utvalget har forslag som kan bedre fosterforeldrenes stilling og forslag som kan føre til bedre oppfølging og veiledning av fosterforeldre. Videre viser flertallet til at regjeringen i budsjettet for 2019 har styrket kommunenes oppfølging og veiledning til fosterhjem med 25 mill. kroner. Midlene skal benyttes til å styrke kvaliteten i den veiledningen og støtten som fosterhjemmene får fra kommunen, samt utvikle faglige verktøy.

Til forslag 1f) viser flertallet til at barne- og familieministeren i forbindelse med ny barnevernslov vil vurdere hvordan behovene for kulturforståelse og hensynene til språkutfordringer best kan ivaretas i loven. Videre viser flertallet til at Kunnskapsdepartementet i sitt høringsforslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. foreslår å lovfeste at offentlige organer skal bruke tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste.

Endelig viser flertallet til at regjeringen i løpet av 2019 skal etablere et nytt opplæringstilbud rettet mot barnevernstjenestene samt en ny videreutdanning for ansatte. Formålet er å fremme større forståelse og sensitivitet i oppfølging av barn og familier med minoritetsbakgrunn, herunder urfolk og nasjonale minoriteter. Flertallet viser også til at regjeringen skal få på plass et opplæringstilbud om barnevernets arbeid med barn og familier med minoritetsbakgrunn som er spesielt rettet mot ansatte i statlig fosterhjemstjeneste og statlige og private institusjoner.

Til forslag 1g) viser flertallet til at regjeringen vil utvide retten til ettervern fra 23 til 25 år. Dette følger av regjeringspartienes samarbeidsavtale, Granavolden-plattformen.

Flertallet viser til representantforslag 2) Rettssikkerhet.

Til forslag 2a) viser flertallet til forsøket med samtaleprosess i fem nemnder, og at evalueringen konkluderer med at samtaleprosess bør bli en permanent ordning i alle fylkesnemnder. Flertallet viser til at statsråden i arbeidet med ny barnevernslov vurderer om dette bør bli en varig ordning som kan tilbys i alle fylkesnemnder.

Til forslag 2b) peker flertallet på at det allerede pågår et arbeid i departementet for å bedre kvaliteten og øke tilliten til det sakkyndige arbeidet, både i barnevernssaker og i foreldretvistsaker, hvor blant annet særdomstolsutvalgets forslag om at sakkyndige i større grad bør oppnevnes av domstolene, ses på. Flertallet viser også til at BLD i 2014 utarbeidet veiledende retningslinjer om bruk av sakkyndige i barnevernssaker.

Til forslag 2c) viser flertallet til statsrådets vurderinger hvor det pekes på at en «second opinion»-vurdering vil være praktisk umulig å gjennomføre, fordi vedtaket innebærer at det må gjennomføres straks. Videre peker flertallet på at det i etterkant av akuttvedtaket følger av dagens lov at vedtaket umiddelbart skal sendes til fylkesnemnda, og at fylkesnemndas leder snarest, og om mulig innen 48 timer, skal vurdere godkjenning av vedtaket. Flertallet viser til at statsråden i arbeidet med ny barnevernslov vurderer tiltak som kan bidra til at barn og foreldre i akuttsituasjoner blir ivare tatt på best mulig måte.

Til forslag 2d) viser flertallet til reglene i barnevernsloven om adgangen til å kreve ny sak om oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse behandlet av fylkesnemnda (spærrefrist). Flertallet understreker viktigheten av at barnets behov for ro og stabilitet må veies mot foreldres rettssikkerhet og muligheten til å reise ny sak om oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse. Videre viser flertallet til at spørsmålet om spærrefrist vil bli drøftet i høringsnotatet om ny barnevernslov.

Til forslag 2e) viser flertallet til at statsråden vil vurdere spørsmålet om åpenhet for pressen i saker i fyl-

kesnemndene nærmere i forbindelse med arbeidet med ny barnevernslov.

Til forslag 2f) viser flertallet til at Bufdir som en del av sine utredninger av krav til kompetanse i barnevernet, skal vurdere mulige tiltak som gjør at advokater som prosederer i barnevernssaker, har relevant og oppdatert kompetanse.

Til forslag 2g) viser til flertallet at regjeringen foreslår å innføre krav om at barnevernstjenesten årlig skal rapportere til kommunestyret om tilstanden i barnevernet i høringsnotatet til ny barnevernslov.

Flertallet viser til representantforslag 3) Organisering, samarbeid og virkemiddelapparat.

Til forslag 3a) støtter flertallet forslaget intensjon om at flere kommuner bør etablere lavterskeltiltak og styrke det tverrfaglige samarbeidet om utsatte barn og familier. Flertallet mener imidlertid at kommunene selv er i best posisjon til å vurdere hvordan tjenestetilbudet best kan organiseres, og hvilke tilbud det er behov for lokalt. Flertallet viser til at regjeringen vil stimulere til at kommunene etablerer tverrfaglige tilbud, blant annet gjennom tilskuddsordninger der kommunene kan søke om midler. Gjennom barnevernsreformen vil det også foretas endringer i finansieringsordningene i barnevernet slik at kommunene får større mulighet og sterkere insentiver til å prioritere forebyggende tilbud.

Til forslag 3b) viser flertallet til at barnevernstjenesten i dag har plikt til å samarbeide med offentlige instanser når dette kan bidra til å løse barnevernets oppgaver etter loven.

Til forslag 3c) støtter flertallet statsråden i at det er viktig at begrepet gir best mulig uttrykk for den faktiske situasjonen, og viser til at statsråden vil vurdere spørsmålet i arbeidet med ny barnevernslov.

Til forslag 3d) viser flertallet til at hjelpetiltak som hjemmehjelp, støttekontakt og leksehjelp er regulert av annen lovgivning og ikke ytes av arbeids- og velferdsforvaltningen. Videre viser flertallet til at det er utarbeidet retningslinjer for samarbeid mellom barnevernstjenesten og Nav-kontoret. Formålet med retningslinjene er å bidra til bedre koordinering og samordning av tjenester overfor barn, unge og familier som har behov for hjelp fra begge tjenester.

Til forslag 3e) støtter flertallet statsråden i at det må tas på alvor at mange i det kommunale barnevernet melder om kapasitetsutfordringer, og at ansatte opplever arbeidspress. Videre peker flertallet på at det er tverrpolitisk enighet om at det er kommunene som skal ha ansvar for barnevernet, og at dette er viktig fordi det er kommunene som er nærmest til å se hvilke tiltak som bør prioriteres. Flertallet er glade for at regjeringen vil legge til rette for at kommunene kan forvalte sitt ansvar på en god måte. God kommuneøkonomi er avgjørende for å kunne prioritere barnevernet. Det har regje-

ringen bidratt til blant annet ved at det har vært en økning i antall ansatte på over 23 pst., det vil si 1 149 stillinger fra 2013.

Flertallet viser til representantforslag 4) Utdanning.

Flertallet viser til at regjeringen er godt i gang med å forbedre grunnutdanningene og sørge for økt kompetanse i barnevernstjenestene.

Til forslag 4a) viser flertallet til at regjeringen er i ferd med å ferdigstille nye retningslinjer for helse- og sosialutdanningene, hvor samarbeid med, og medvirkning fra, barn og foreldre med ulik bakgrunn og ulike behov er blant kompetanseområdene som blir fremhevet. Flertallet viser til at relasjonskompetanse også er et sentralt tema i etter- og videreutdanningstilbudet, som er etablert som følge av regjeringens kompetansestrategi for det kommunale barnevernet.

Til forslag 4b) og c) viser flertallet til at Bufdir i sin utredning av kompetansekrav og vurdering av endringer i utdanningsløpet for arbeid i barnevernet blant annet vurderer tiltak som både skal styrke kvaliteten på praksisstudier og gi bedre tilgang til kvalifisert veiledning. Videre viser flertallet til at det også er etablert en videreutdanning i barnevernsfaglig veiledning for ansatte i barnevernet.

Til forslag 4d) viser flertallet til at det er utarbeidet en felles rammeplan for helse- og sosialutdanningene der det blant annet fremgår at studentene skal forstå sammenhengen mellom helse, utdanning, arbeid og levekår, og at de skal kunne anvende dette i sin tjenesteutøvelse. Videre viser flertallet til at dette kompetanseområdet også blir konkretisert i de nye retningslinjene for barnevernspedagog- og sosionomutdanningene.

Til forslag 4e) viser flertallet til at regjeringen har sørget for en betydelig økning i tilbudet om barnevernsfaglige utdanninger, som gir ansatte mulighet til å tilegne seg kompetanse på mastergradsnivå.

Til forslag 4f) viser flertallet til at som en del av Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning har regjeringen i løpet av perioden 2014–2017 tildelt 754 nye stipendiatstillinger. Av disse er 403 stipendiatstillinger tildelt universiteter og høyskoler, hvor en del av disse ble tildelt til helse- og sosialfag. Videre ble det i budsjettet for 2017 øremerket stipendiatstillinger til blant annet profesjonsfag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil bemerke at selv om gode intensjoner og mål blir nedskrevet og vedtatt, viser erfaringer at en ikke alltid lykkes med å omsette disse til god praksis. Lovverket er tydelig på hvilke rettigheter barn som er utsatt for omsorgssvikt, har. Til tross for dette finner det sted svikt i rutiner, manglende eller feil saksbehandling,

varierende grad av kvalitet på barnevernstjenesten, m.m.

Disse medlemmer ser med bekymring på det som til nå har kommet fram i rapporter og tilsyn med barnevernet. Et gjennomgående bilde synes å være store variasjoner i kvaliteten i barnevernstjenesten. Det viser seg at mange barn og unge ikke får et forsvarlig tilbud, omsorg eller oppfølging. I de mest alvorlige tilfellene har vi vært vitne til at liv har gått tapt fordi man mislykkes med å ta vare på dem som trengte det mest.

Disse medlemmer viser til den fyldige fagrapporten «Det å reise vasker øynene» fra Helsetilsynet (2019), som synliggjorde at barnevernet har behov for å fornye, omstille og forbedre seg. Funnene i rapporten viser at det er stor grad av variasjon i om barneverntjenestens arbeid er i tråd med god praksis. Tilsynet finner at i de fleste saker svinger det mellom både god praksis og svikt. Ifølge Helsetilsynet er den mest alvorlige svikten at det i svært mange saker ikke tas i bruk den informasjonen og kompetansen barnevernstjenestene besitter, til å gjøre en grundig vurdering av det enkelte barns behov. Disse medlemmer mener funnene i rapporten er alvorlige, og det må tas grep.

Det er helt avgjørende for tilliten og legitimiteten i befolkningen at barnevernet holder et høyt kvalitetsnivå. I så henseende setter forslagsstillerne søkelys på en viktig problemstilling. Representantene tar opp en rekke forslag med det formål å heve kvaliteten i barnevernet. Disse medlemmer viser til statsrådets svarbrev til komiteen, hvor det blant annet vises til at noen av forslagene allerede er ivarettatt i barnevernsloven, mens andre forslag er det igangsatt arbeid med.

Disse medlemmer deler intensjonen til forslagsstillerne, og mener at vi trenger et faglig sterkt og oppdatert offentlig barnevern med nok ressurser. Barnevernet må involvere seg og samarbeide mer direkte med barn og foreldre for å finne gode tiltak og løsninger. Det er også viktig at barna blir hørt i viktige avgjørelser som gjelder deres liv på kort og lang sikt. Videre er det viktig med regelmessig barnevernsfaglig veiledning og oppdatering av både nyansatte og erfarne for kontinuerlig forbedring.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til statsrådets vurdering av representantforslaget i brev til komiteen av 26. mars 2019, der det i hovedsak gis uttrykk for en positiv og imøtekomende holdning. Det fremgår også at statsråden langt på vei deler synet både på utfordringsbildet og på mange av forslagene. Disse medlemmer er imidlertid bekymret over at det ikke er samsvar mellom de ønskene regjeringen gir uttrykk for, og den innsats og oppfølging man kunne forvente i etterkant av innhentet kunnskap, tilstandsrapporter og medieomtalte hendinger. Barn og unge fortjener et engasjement fra myndig-

hetene som faktisk øker rettssikkerheten, bedrer kvaliteten og sikrer en kompetanse og organisering som reelt reduserer svikt og feil i barnevernet.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Stoltenberg II iverksatte barnevernsløftet, som bl.a. betydde økt vektlegging av brukermedvirkning, og øremerking av midler til flere stillinger i det kommunale barnevern. Dette er ikke videreført av regjeringen Solberg. Disse medlemmer vil understreke behovet for å gjenetablere ordningen med øremerkede midler til flere stillinger.

Disse medlemmer er utålmodige og mener det er behov for at noen tiltak iverksettes raskere enn det statsrådets svar legger opp til. De mange tilbakemeldingene og de alvorlige rapportene som viser til svikt og feil i barnevernet, berører hver dag, hvert år mange barn og unge. Disse har ventet lenge nok på at det utarbeides tiltak som øker rettssikkerheten, bedrer kvaliteten og sikrer en organisering og en kompetanse som i større grad reduserer mulighetene for grov svikt. Kommunene har ansvar for barnevernet og for å sørge for at tjenesten drives forsvarlig. Imidlertid er utfordringene så store at det etter disse medlemmers mening er behov for at man i en periode øremerker statlige opptrappingsmidler til flere stillinger, og at kommunebudsjettene tar høyde for at disse oppgavene kan utføres. Videre må medvirkning systematiseres ved å innføre råd med brukerrepresentanter, for eksempel etter mønster fra helse-tjenesten på kommunalt og institusjonsnivå. Svikten og utfordringene i barnevernet har vært kjent i mange år, og var bakgrunnen for at regjeringen Stoltenberg II iverksatte barnevernsløftet i 2010/11. Denne satsingen opphørte ved regjeringsskiftet. Disse medlemmer mener det fremdeles er behov for statlig bidrag til å få tilstrekkelig antall ansatte i tjenesten, og at det er behov for å innføre en bemanningsnorm der den endelige og praktiske utformingen utarbeides sammen med brukerorganisasjonene og ansattes organisasjoner.

Disse medlemmer viser til komiteens høring i saken, og at det i all hovedsak var stor tilslutning til forslaget. Kvalitetsforbedringene i barnevernet som det er tverrpolitisk oppslutning om, og som statsråden peker på, er etter disse medlemmers syn avhengig av at grunnbemanningen økes.

Flere aktører, blant annet Fellesorganisasjonen (FO), Fagforbundet, samt Ideelt barnevernsforum (IB) pekte på at regjeringen har tildelt barnevernet flere oppgaver, og at utviklingen av antall ansatte ikke har tatt høyde for den tid det tar å gjøre de nye oppgavene. Ideelt barnevernsforum beskrev barnevernet slik: Underbemannet og underfinansiert. I tillegg ble det pekt på at mange av de barn og foreldre som i dag får hjelp av barnevernet, har mer omfattende behov for omsorg og hjelp enn tidligere, noe som også krever tid og flere ansatte.

Barnevernet har i dag en kritisk turnover. #heierna-kampanjen mener det er urealistisk å kunne innfri kvalitetskravene uten å øke bemanningen, og at man bør undersøke hva som er årsaken til den høye turnoveren i barnevernet, noe disse medlemmer slutter seg til. Det kan være flere årsaker til dette, som arbeidsmengde og mangel på ansatte, trusler og vold, netthets og det å hele tiden stå i mange viktige moralske og etiske avveininger der man må fatte avgjørelser man vet skaper store endringer for barn og foreldre.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette en kartlegging av arbeidsmiljøet i barnevernet, for å finne ut hvorvidt mangel på tid, trusler/vold/netthets o.l. kan forklare høy turnover. Arbeidet skal gjøres sammen med ansattes organisasjoner, og resultatet skal fortløpende presenteres for Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener medvirkning må systematiseres ved for eksempel å innføre råd for brukerrepresentanter, etter mønster fra helsetjenesten på kommunalt og institusjonsnivå.

Sakkyndigordningen er et viktig rettssikkerhetstiltak for barna og foreldrene, og disse medlemmer mener at tilliten vil styrkes dersom det blir større avstand mellom sakkyndige og barnevernet. Second-opinion vurdering bør omfatte alle hastevedtak. Dette skal ikke være en ny vurdering av sakens innhold, men en sikring av at vedtaket og prosessen er juridisk og faglig holdbar og at hastevedtak er det beste tiltaket.

Disse medlemmer viser til statsrådets svarbrev av 14. mai 2019 til komiteen om nye oppgaver og utviklingen i antall bekymringsmeldinger. Det registreres at frem til 2014 foreslo regjeringen Stoltenberg II totalt 870 øremerkede nye stillinger. Disse er videreført, men regjeringen Solberg har ikke foreslått nye stillinger i det kommunale barnevern i tidsrommet 2015–2019. Dette til tross for at oversikten i statsrådets svar viser at oppgavene vedtatt av Stortinget har økt. Antall bekymringsmeldinger har også økt betraktelig. Det er bekymringsfullt at ikke regjeringen følger opp denne utviklingen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en kvalitetsreform for et bedre barnevern, gjennom å fremme de nødvendige lovforslag og sørge for at følgende initiativ og endringer settes i verk:

Barn og foreldre

- a) Barns beste skal ligge til grunn for alle tiltak og all hjelp gjennom hele kontakten med barnevernet, og

bestemmelsen om dette i barnevernloven må flyttes fra § 4 til § 1, formålet.

- b) Brukerperspektiv fra barna selv og foreldrene skal gjennomsyre praksisen og må inkluderes i digitale plattformer som utvikles.
- c) I møtet med familiene og barna skal barnas foreldre ha en egen, selvstendig stemme og bli hørt gjennom hele prosessen.
- d) Foreldre og barns situasjon skal vurderes felles og hver for seg. Foreldre som blir fratatt barna, skal ha tilbud om oppfølging etter at vedtak om omsorgsovertakelse er fattet.
- e) Fosterforeldres stilling skal gjennomgås, og oppfølging og veiledning skal forbedres.
- f) Tjenesten må ivareta behovene for kulturforståelse og hensynta språkutfordringer som urfolk, innvandrere og nasjonale minoriteter har.
- g) Ettervern bør utvides til 25 år.»

«Stortinget ber regjeringen igangsette en kvalitetsreform for et bedre barnevern, gjennom å fremme de nødvendige lovforslag og sørge for at følgende initiativ og endringer settes i verk:

Rettssikkerhet

- a) Alle fylkesnemndene skal ha tilbud om dialog/samtaler forut for behandling av saken i fylkesnemnda.
- b) Sakkyndige skal få oppdrag gjennom en søknadsbasert ordning i fylkesnemndene.
- c) Akuttvedtak skal alltid underlegges en second opinion-vurdering. Vedtaket skal også alltid sanksjoneres av en ytre instans.
- d) Ankemulighetene vedrørende omsorgsovertakelse bør endres, og det må utarbeides klarere kriterier for hvor ofte en ankesak kan reises. Barns hensyn må ivaretas bedre enn i dag.
- e) Det må sikres åpenhet for pressen i saker i fylkesnemndene.
- f) Muligheten for å stille kvalitetskrav til advokater som skal føre barnevernssaker, må utredes.
- g) Det politiske ansvaret for barnevernet skal tydeliggjøres og være klart forankret gjennom egne, årlige kvalitetsbaserte rapporter til kommunestyrene.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en kvalitetsreform for et bedre barnevern, gjennom å fremme de nødvendige lovforslag og sørge for at følgende initiativ og endringer settes i verk:

Organisering, samarbeid og virkemiddelapparat

- a) Tjenester som rettes mot barn og unge og deres familier, skal organiseres i samlokaliserte lavterskeltiltak med tverrfaglig kompetanse. Jordmor, helsesøster, psykolog, sosionom og barnevernspe-

dagog skal være minimumsbemanning. Tjenesten kan inkludere andre faggrupper som for eksempel lege, familieterapeut, pedagog, førskolelærere o.a.

- b) Formelt, praktisk samarbeid mellom barnevern, skole og frivillige aktører i kommunen som arbeider med tiltak for barn og unge, bør lovfestes.
- c) Begrepet akuttvedtak bør erstattes med hastevedtak.
- d) Virkemiddelapparatet i Nav/sosialtjenesten må utvides, hjemmehjelp, leksestøtte, støttekontakter o.l. må være tilgjengelig raskt og uten byråkratiske ordninger.
- e) Veiledende kriterier for bemanningsnorm i barnevernstjenesten bør utredes.»

«Stortinget ber regjeringen igangsette en kvalitetsreform for et bedre barnevern, gjennom å fremme de nødvendige lovforslag og sørge for at følgende initiativ og endringer settes i verk:

Utdanning

- a) Relevante utdanninger må legge sterkere vekt på relasjonskompetanse og styrket kunnskap om familierelasjoner og praktisk lavterskel familierarbeid.
- b) Praksis og sosialfaglig innhold skal utgjøre en større andel av relevante utdanninger.
- c) Veiledningskompetansen må styrkes, intern veiledning må bli en del av praksisen, og veiledningsarbeidet for fosterhjemfamilier må bedres.
- d) Klasseperspektivet må vektlegges sterkere i utdanningen for å gi studentene en bedre forståelse av hvordan sosial bakgrunn, levekårsstress i fattige familier og språkbarrierer påvirker samhandlingen mellom barnevernet og familier.
- e) Det bør legges til rette for flere praksisnære karriereløp for barnevernspedagoger, sosionomer og andre ansatte, og at flere med praktisk erfaring får muligheten til å ta mastergrad og doktorgrad (PhD-utdanning) og å ta kunnskapen med seg tilbake i arbeidet i barnevernet.
- f) Det bør legges frem en plan for opptrapping av stipendiatstillinger innen sosialt arbeid og barnevernsutdanninger for å bidra til mer kunnskapsbasert utvikling av profesjonene.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets merknader og forslag i tilknytning til representantforslag om barnevernløftet II (Dokument 8:49 S (2018–2019)), Innst. 209 S (2018–2019).

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener mange av forslagene i Dokument 8:84 S (2018–2019) er nødvendige og gode. Likevel er enkelte av tiltakene i hvert forslag så problematiske at dette medlem ikke kan gi sin støtte til hver «pakke» med forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Landsforeningen for Barnevern sin generelle kommentar i sitt høringsinnspill:

«Representantforslaget tar for seg en rekke forslag hvor representantene selv skriver at barnets beste skal ligge til grunn for alle endringer. Vi i Landsforeningen for barnevernsbarn reagerer likevel på noen av forslagene, og ser en klar tendens til at de styrker foreldrene og de voksnes rettigheter ovenfor barnas.»

Disse medlemmer mener det er avgjørende at foreldre og barn hver for seg har en egen og selvstendig stemme og skal bli hørt gjennom hele prosessen. Barnevernets lojalitet skal alltid ligge hos barnet, derfor den foreslåtte endringen av bestemmelsen om barns beste i formålsparagrafen.

Når det gjelder forslag 2c) i representantforslaget, så deler komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet forslagsstillernes intensjon om second opinion-vurdering av akuttvedtak. Akuttvedtak er svært inngripende og må brukes kun når det er absolutt nødvendig. Disse medlemmer mener at en second opinion-vurdering kan bidra til å kvalitetssikre akuttvedtak.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener at det vil være hensiktsmessig å utrede forslaget for å undersøke nærmere i hvilken grad det kan forbedre tjenesten, styrke rettssikkerheten og ivareta barna på en bedre måte.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt second opinion-vurdering av akuttvedtak kan innføres med det formål å kvalitetssikre akuttvedtak som fattes av barnevernstjenesten.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at representantforslagets forslag 2 har flere problematiske sider som gjør at dette medlem ikke kan støtte hele forslaget. Det er sterk motstand fra flere høringsinstanser, spesielt fra barna selv:

Forandringsfabrikken skriver i sitt høringsinnspill:

«..ordning med second opinion kan gi mulighet til å ta mer hensyn til foreldre fordi avgjørelsen tas lenger bort fra barnet, noe som gir mindre rettssikkerhet for barn.»

Landsforeningen for barnevernsbarn skriver i sitt høringsinnspill:

«Vi synes forslaget fremstår som et uklart forslag, men viktigst av alt: et betenkelig forslag. Når man mener at det burde være en second opinion så er det som å legge til grunn at barneverntjenester ikke er i stand til å kunne gjøre kvalifiserte og gode nok barnevernfaglige

vurderinger. Dersom formålet er å styrke kvaliteten, og tilliten, til arbeidet barnevernet gjør er vi usikre på om det å legge opp til dette er veien å gå.»

Dette medlem viser også til Fellesorganisasjonens høringsinnspill:

«FO deler ønsket om færrest mulig akuttvedtak, men vi har ingen tro på at en «second opinion-vurdering» vil løse dette. Vi mener at akuttarbeidet styrkes ved andre grep med fokus på faglighet og fagutvikling. Eksempelvis har flere barneverntjenester tatt organisatoriske grep for styrke akuttarbeidet slik at ansatte får mengdetrening og kompetanseutvikling som understøtter beslutningene som må tas.»

Dette medlem støtter synet til barnas organisasjoner og de som organiserer de ansatte i den kommunale barneverntjenesten om at dette forslaget kan svekke barns rettsikkerhet, være vanskelig i praksis, og ikke bidra til å redusere antall akuttvedtak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at en second-opinion-vurdering ikke innebærer en ny runde med samtaler eller ny vurdering av omsorgsevne, men vil være en vurdering av saksbehandlingsprosessen. Barn og foreldre skal ikke gjennom nye møter. Det er en formalitet som skal sikre at formelle sider ved vedtaket er grundig nok vurdert og redegjort for. Nærmere utforming av hvordan det skal gjennomføres i praksis, må skje sammen med berørte organisasjoner i barnevernstjenesten.

Til representantforslagets forslag 2e) vil komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vise til at barnevernet og fylkesnemndene er underlagt taushetsplikt, noe som medfører at mange barnevernssaker som dekkes i media, får en slagside. Disse medlemmer mener at ved å åpne opp fylkesnemndene for media kan allmennheten få bedre innblikk i fylkesnemndas behandling av barnevernssaker.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er positiv til forslaget om åpenhet for pressen i saker i fylkesnemndene, men mener at dette bør utredes nærmere.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man på en hensiktsmessig måte skal gi pressen tilgang til saker i fylkesnemndene for å sikre åpenhet og innsyn, samtidig som de involverte parter rett til privatliv ivaretas.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til representantforslagets forslag 2e), som også møtes med sterk motstand fra barnas representanter. Økt tilgjengelighet til fylkesnemnda for mediene er en prinsipielt utfordrende sak, men dette

medlem vil lytte til barnevernsbarnas høringsinnspill.

Dette medlem viser til Forandringsfabrikkens Barnevernproffer, som skriver i sitt høringsinnspill:

«Oppsummert kunnskap fra barn sier at åpenhet i nemnda ikke hjelper barn, men kan bidra til at foreldres beskrivelser og perspektiver ensidig får spalteplass, det kan også bidra til kamp mellom barnevernet og foreldre.»

Dette medlem vil også vise til Landsforeningen for barnevernsbarn sitt høringsinnspill:

«Landsforeningen for barnevernsbarn er skeptiske til at vi skal åpne dørene for pressen i behandling av barnevernssaker. Hovedgrunnen til at vi er skeptiske til dette er fordi de private parter, og i særlig grad barna som er parter i disse sakene, vil kunne finne dette svært belastende. Svært mange ungdommer forteller om hvor ekstremt belastende det er i seg selv for dem, å forklare seg, være tilstede og følge med, med så mange personer tilstede i salen. Det er en integritetskrenkelse i seg selv å få livet sitt fullstendig utbrodert, også skal pressen i tillegg være til stedet. Vi ser på ingen måte at dette er greit, og heller ikke nødvendig. Pressen har i dag rett til å kreve innsyn i fylkesnemnds- og rettsdokumenter – noe vi mener burde kvalifiseres til denne åpenheten som er ønsket.»

Dette medlem viser til at også Fellesorganisasjonen er kritiske i sitt høringsinnspill:

«Åpenhet i barnevernets arbeid er viktig. Imidlertid er det å være i fylkesnemnda i seg selv en stor belastning, både for foreldre og barn/ungdom. Dette må veies opp mot hensynet til åpenhet. Slik vi leser forslaget er det ikke lagt inn slike forbehold. FO mener at man ikke kan åpne for pressen i fylkesnemnda uten noen form for konkret vurdering eller samtykke.»

Dette medlem mener derfor at løsninger for økt tilgang til fylkesnemndene for mediene må utredes nøye sammen med både representanter fra mediene, de ansatte, barna og andre berørte, slik at Stortinget kan vurdere dette. Dette medlem mener spesielt barnas innsigelser gjør at Stortinget ikke bør gjøre et generelt vedtak i den form som forslagsstillerne foreslår nå. Dette medlem kan derfor ikke støtte representantforslagets forslag 2.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener større åpenhet bør tilstrebes, under forutsetning av at det skjer innenfor gjeldende personvernbestemmelser og selvsagt under den forutsetning at barn og foreldres stemmer vektlegges i utformingen av slik praksis. Det vises til uttalelse i Aftenposten 26. mai 2018 fra direktør for fylkesnemndene, Pernille Pettersen Smith, der hun ønsker mer åpenhet velkommen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser videre til representantforslagets forslag 3 og 4 om bedre organisering og utdanning, som dette medlem støtter. Dette medlem mener det er behov for langt sterkere grep enn å kun utrede en bemanningsnorm for den kommunale barnevertjenesten, og viser til Representantforslag om barnevernløftet II fra representantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen og Audun Lysbakken, Dokument 8:49 S (2018–2019), med forslag om å blant annet innføre en veiledende bemanningsnorm og ta opp igjen det rød-grønne barnevernløftet med opptrappingsplan for øremerkede stillinger til det kommunale barnevernet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen iverksette en kartlegging av arbeidsmiljøet i barnevernet, for å finne ut hvorvidt mangel på tid, trusler/vold/netthets o.l. kan forklare høy turnover. Arbeidet skal gjøres sammen med ansattes organisasjoner, og resultatet skal fortløpende presenteres for Stortinget på egnet måte.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen igangsette en kvalitetsreform for et bedre barnevern, gjennom å fremme de nødvendige lovforslag og sørge for at følgende initiativ og endringer settes i verk:

Organisering, samarbeid og virkemiddelapparat

- Tjenester som rettes mot barn og unge og deres familier, skal organiseres i samlokaliserte lavterskeltiltak med tverrfaglig kompetanse. Jordmor, helsesøster, psykolog, sosionom og barnevernspedagog skal være minimumsbemanning. Tjenesten kan inkludere andre faggrupper som for eksempel lege, familieterapeut, pedagog, førskolelærere o.a.
- Formelt, praktisk samarbeid mellom barnevern, skole og frivillige aktører i kommunen som arbeider med tiltak for barn og unge, bør lovfestes.
- Begrepet akuttvedtak bør erstattes med hastevedtak.
- Virkemiddelapparatet i Nav/sosialtjenesten må utvides, hjemmehjelp, leksestøtte, støttekontakter o.l. må være tilgjengelig raskt og uten byråkratiske ordninger.
- Veiledende kriterier for bemanningsnorm i barnevernstjenesten bør utredes.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen igangsette en kvalitetsreform for et bedre barnevern, gjennom å fremme de nødvendige lovforslag og sørge for at følgende initiativ og endringer settes i verk:

Utdanning

- Relevante utdanninger må legge sterkere vekt på relasjonskompetanse og styrket kunnskap om familierelasjoner og praktisk lavterskel familierarbeid.
- Praksis og sosialfaglig innhold skal utgjøre en større andel av relevante utdanninger.
- Veiledningskompetansen må styrkes, intern veiledning må bli en del av praksisen, og veiledningsarbeidet for fosterhjemsfamilier må bedres.
- Klasseperspektivet må vektlegges sterkere i utdanningen for å gi studentene en bedre forståelse av hvordan sosial bakgrunn, levekårsstress i fattige familier og språkbarrierer påvirker samhandlingen mellom barnevernet og familier.
- Det bør legges til rette for flere praksisnære karriereløp for barnevernspedagoger, sosionomer og andre ansatte, og at flere med praktisk erfaring får muligheten til å ta mastergrad og doktorgrad (PhD-utdanning) og å ta kunnskapen med seg tilbake i arbeidet i barnevernet.
- Det bør legges frem en plan for opptrapping av stipendiatstillinger innen sosialt arbeid og barnevernsutdanninger for å bidra til mer kunnskapsbasert utvikling av profesjonene.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen igangsette en kvalitetsreform for et bedre barnevern, gjennom å fremme de nødvendige lovforslag og sørge for at følgende initiativ og endringer settes i verk:

Barn og foreldre

- Barns beste skal ligge til grunn for alle tiltak og all hjelp gjennom hele kontakten med barnevernet, og bestemmelsen om dette i barnevernloven må flyttes fra § 4 til § 1, formålet.
- Brukerperspektiv fra barna selv og foreldrene skal gjennomsyre praksisen og må inkluderes i digitale plattformer som utvikles.
- I møtet med familiene og barna skal barnas foreldre ha en egen, selvstendig stemme og bli hørt gjennom hele prosessen.
- Foreldre og barns situasjon skal vurderes felles og hver for seg. Foreldre som blir fratatt barna, skal ha tilbud om oppfølging etter at vedtak om omsorgsovertakelse er fattet.
- Fosterforeldres stilling skal gjennomgås, og oppfølging og veiledning skal forbedres.

- f) Tjenesten må ivareta behovene for kulturforståelse og hensynta språkutfordringer som urfolk, innvandrere og nasjonale minoriteter har.
- g) Ettervern bør utvides til 25 år.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen igangsette en kvalitetsreform for et bedre barnevern, gjennom å fremme de nødvendige lovforslag og sørge for at følgende initiativ og endringer settes i verk:

Rettssikkerhet

- a) Alle fylkesnemndene skal ha tilbud om dialog/samtaler forut for behandling av saken i fylkesnemnda.
- b) Sakkyndige skal få oppdrag gjennom en søknadsbasert ordning i fylkesnemndene.
- c) Akuttvedtak skal alltid underlegges en second opinion-vurdering. Vedtaket skal også alltid sanksjoneres av en ytre instans.
- d) Ankemulighetene vedrørende omsorgsovertakelse bør endres, og det må utarbeides klarere kriterier for hvor ofte en ankesak kan reises. Barns hensyn må ivaretas bedre enn i dag.
- e) Det må sikres åpenhet for pressen i saker i fylkesnemndene.
- f) Muligheten for å stille kvalitetskrav til advokater som skal føre barnevernssaker, må utredes.
- g) Det politiske ansvaret for barnevernet skal tydeliggjøres og være klart forankret gjennom egne, årlige kvalitetsbaserte rapporter til kommunestyrene.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt second opinion-vurdering av akuttvedtak kan innføres med det formål å kvalitetssikre akuttvedtak som fattes av barnevernstjenesten.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man på en hensiktsmessig måte skal gi pressen tilgang til saker i fylkesnemndene for å sikre åpenhet og innsyn, samtidig som de involverte parter rett til privatliv ivaretas.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:84 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Jonas Gahr Støre, Anette Trettebergstuen, Trond Giske, Elise Bjørnebekk-Waagen og Runar Sjøstad om en kvalitetsreform for det kommunale barnevernet – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 28. mai 2019

Kristin Ørmen Johnsen

leder

Freddy André Øvstegård

ordfører

VEDLEGG 1**Brev fra Barne- og familiedepartementet v/statsråd Kjell Ingolf Ropstad til familie- og kulturkomiteen, datert 26. mars 2019****Vedrørende dokument 8:84 S (2018-2019)**

Jeg viser til brev datert 7. mars 2019 fra familie- og kulturkomiteen med oversendelse av dokument 8:84 S (2018-2019) med representantforslag om en kvalitetsreform for det kommunale barnevernet.

Stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Jonas Gahr Støre, Anette Trettebergstuen, Trond Giske, Elise Bjørnebekk-Waagen og Runar Sjøstad har i dokument 8:84 S (2018-2019) fremmet en rekke forslag. Under følger mine kommentarer til forslagene.

1. Barn og foreldre

a) Barns beste skal ligge til grunn for alle tiltak og all hjelp gjennom hele kontakten med barnevernet, og bestemmelsen om dette i barnevernloven må flyttes fra § 4 til § 1, formålet.

Grunnlovens § 104 stiller klare krav til saker som omhandler barn, og barnets beste skal være et grunnleggende hensyn når det skal foretas handlinger og fattes avgjørelser på vegne av barn. Hensynet til å ivareta barnets beste skal selvsagt også ligge til grunn for barnevernets virksomhet. I forbindelse med mitt arbeid med ny barnevernslov, vurderer jeg å fremheve dette hensynet i en overordnet bestemmelse innledningsvis i loven. Jeg vil om kort tid sende forslag til ny barnevernslov på offentlig høring.

b) Brukerperspektiv fra barna selv og foreldrene skal gjennomsyre praksisen og må inkluderes i digitale plattformer som utvikles.

Barn i barnevernets rett til medvirkning har blitt presisert gjennom endringer i barnevernloven. Gjennom prosjektet DigiBarnevern utvikles det nye digitale løsninger for det kommunale barnevernet, som vil bidra til å styrke barn og unges medvirkning. Et nytt digitalt saksbehandlingssystem med et integrert barnevernsfaglig kvalitetssystem skal gi de ansatte veiledning og beslutningsstøtte, og bidra til at barn og unges rett til medvirkning ivaretas og dokumenteres gjennom fasene av en barnevernssak.

c) I møtet med familiene og barna skal barnas foreldre ha en egen, selvstendig stemme og bli hørt gjennom hele prosessen.

Ved lovendring som trådte i kraft 1. juli 2018 ble barnevernets plikt til å samarbeide med barnet og foreldrene presisert. Det fremgår av loven at barnevernet har plikt til å utøve sin virksomhet med respekt for, og så langt som mulig i samarbeid med, barnet og barnets foreldre. Plikten til å samarbeide gjelder for alle typer saker

og på alle stadier av en sak. God dialog, involvering og medvirkning fra barn og foreldre er helt sentralt i barnevernets arbeid. Godt samarbeid med foreldre er avgjørende for å gi barn den hjelpen de har behov for. Foreldre som er part i barnevernssaken har også partsrettigheter etter forvaltningsloven. Dette innebærer blant annet en rett til innsyn i sakens dokumenter, rett til å klage på vedtak, rett til å redegjøre for sitt syn i saken og andre prosessuelle rettigheter i forbindelse med fylkesnemndas behandling av en sak. Foreldres partsrettigheter vil bli drøftet i høringsnotatet om ny barnevernslov.

d) Foreldre og barns situasjon skal vurderes felles og hver for seg. Foreldre som blir fratatt barna, skal ha tilbud om oppfølging etter at vedtak om omsorgsovertakelse er fattet.

Det er viktig at foreldre får god oppfølging etter en omsorgsovertakelse. Barnevernstjenesten har allerede i dag et ansvar for å følge utviklingen til barnet og foreldrene. Barnevernstjenesten skal kort tid etter omsorgsovertakelsen kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Dersom foreldrene ønsker det, skal barnevernstjenesten, som en del av oppfølgingen, formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser. Ved lovendring som trådte i kraft 1. juli 2018, ble barnevernstjenestens oppfølgingsansvar tydeliggjort ytterligere ved at det ble tatt inn i loven at barnevernstjenesten skal legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet der hensynet til barnet ikke taler mot det.

Familievernet kan gi hjelp til foreldre som har mistet omsorgen for barn. Familievernet er en tjeneste med høyt kompetansenivå som kan hjelpe foreldrene i en vanskelig situasjon med henblikk på foreldrenes omsorgsferdigheter. At familievernkontorene arbeider uavhengig av barnevernet, kan også bidra til at de lettere vil kunne etablere tillitsrelasjoner til foreldre som har mistet omsorgen for barn. Familievernet har blitt styrket kraftig under Solberg-regjeringen.

e) Fosterforeldres stilling skal gjennomgås, og oppfølging og veiledning skal forbedres.

I april 2017 oppnevnte regjeringen et utvalg som har gjennomgått rammebetingelsene for ordinære fosterhjem. Utvalget leverte NOU 2018:18 *Trygge rammer for fosterhjem*, som nå er på høring. Utvalget har forslag som kan bedre fosterforeldres stilling og forslag som kan føre til bedre oppfølging og veiledning av fosterforeldre. Etter høringen vil jeg komme tilbake til den videre oppfølgingen av utvalgets forslag. Vi styrker også kommunenes oppfølging og veiledning til fosterhjem med

25 mill. kroner i årets budsjett. Midlene skal benyttes til å styrke kvaliteten i den veiledningen og støtten som fosterhjemmene får fra kommunen, samt utvikle faglige verktøy.

f) Tjenesten må ivareta behovene for kulturforståelse og hensynte språkutfordringer som urfolk, innvandrere og nasjonale minoriteter har.

Det er viktig at barnevernstjenesten i sitt arbeid tar hensyn til barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn. Dette er en viktig del av godt barnevernsfaglig arbeid og forsvarlig saksbehandling. I forbindelse med arbeidet med ny barnevernslov vurderer jeg hvordan disse hensynene best kan ivaretas i loven. Jeg viser også til at Kunnskapsdepartementet nylig har sendt på høring forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven). Kunnskapsdepartementet foreslår å lovfeste at offentlige organer skal bruke tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste.

Jeg vil også arbeide for å styrke barnevernstjenestens kompetanse i arbeidet med familier med minoritetsbakgrunn, både for å øke kvaliteten i oppfølgingen av barn med minoritetsbakgrunn og for å styrke tilliten til barnevernet. I løpet av 2019 skal det etableres et nytt opplæringstilbud rettet mot barnevernstjenestene samt en ny videreutdanning for ansatte. Formålet er å fremme større forståelse og sensitivitet i oppfølgingen av barn og familier med minoritetsbakgrunn, herunder urfolk og nasjonale minoriteter. Vi skal også få på plass et opplæringstilbud om barnevernets arbeid med barn og familier med minoritetsbakgrunn som er spesielt rettet mot ansatte i statlig fosterhjemstjeneste og statlige og private institusjoner.

g) Ettervern bør utvides til 25 år.

Regjeringen vil utvide retten til ettervern for barnevernsbarn fra 23 til 25 år. Dette vil bli foreslått i høringsnotatet om ny barnevernslov. Regjeringen vil også bedre ettervernet for fosterhjemsbarn. Tiltak for å styrke barnevernets tilbud om ettervern for ungdom over 18 år har stor betydning for å redusere utenforskap blant unge voksne. I arbeidet med ny barnevernslov vurderer jeg også hvordan retten til ettervern kan styrkes.

2. Rettssikkerhet

a) Alle fylkesnemndene skal ha tilbud om dialog/samtaler forut for behandling av saken i fylkesnemnda.

Departementet satte i 2016 i gang et forsøk med samtaleprosess i fem nemnder. Samtaleprosess er en alternativ prosessform for å behandle saker i fylkesnemndene. Formålet er å undersøke om partene kan komme frem til frivillige løsninger som er til barnets beste, som hel eller delvis løsning på saken. Forsøket har vært evaluert og evaluators overordnede konklusjon og anbefa-

ling er at samtaleprosess bør bli en varig og permanent ordning i alle fylkesnemnder. I arbeidet med ny barnevernslov vurderer jeg om samtaleprosess bør bli en varig ordning som kan tilbys i alle nemnder.

b) Sakkyndige skal få oppdrag gjennom en søknadsbasert ordning i fylkesnemndene.

Jeg forstår forslaget slik at det er fremmet med tanke på bedre å sikre at den sakkyndige i en barnevernssak opptrer nøytralt og uavhengig av barnevernstjenesten, og at det vil bidra til å øke tilliten til den sakkyndiges vurderinger. Det pågår et arbeid i departementet for å bedre kvaliteten på og øke tilliten til den sakkyndige arbeidet, både i barnevernssaker og i foreldretvistsaker. Jeg ser på flere forhold, og registrerer blant annet at Særdomsutvalget foreslår at sakkyndige i større grad bør oppnevnes av domstolene. For øvrig utarbeidet BLD i 2014 veiledende retningslinjer om bruk av skriftlig egenerklæring ved engasjering av sakkyndige i barnevernssaker, slik at oppdragstaker kan ha gode rutiner for å vurdere habiliteten til den sakkyndige.

c) Akuttvedtak skal alltid underlegges en second opinion-vurdering. Vedtaket skal også alltid sanksjoneres av en ytre instans.

Midlertidige akuttvedtak kan være svært inngripende og dramatisk for dem det gjelder. Det er derfor strenge vilkår for slike vedtak. Det er lagt inn flere mekanismer som skal ivareta partenes rettssikkerhet og som skal bidra til at vedtak kun fattes i tilfeller der dette er nødvendig av hensyn til barnet og at det gjennomføres på en mest mulig skånsom måte.

Jeg tolker forslaget slik at midlertidige akuttvedtak alltid skal sanksjoneres av en ytre instans gjennom en "second opinion". Dersom det siktes til situasjonen før vedtak fattes, mener jeg at dette ikke vil være praktisk mulig å gjennomføre. Et midlertidig akuttvedtak forutsetter at barnets situasjon og behov for beskyttelse gjør det nødvendig å gjennomføre vedtaket straks. Det vil derfor ikke være mulig å avvente en faglig vurdering fra en ytre instans før vedtak gjennomføres. Dersom det siktes til situasjonen etter at akuttvedtaket er truffet og gjennomført, vil jeg blant annet vise til at det allerede følger av dagens lov at vedtaket umiddelbart skal sendes til fylkesnemnda og at fylkesnemndas leder snarest, og om mulig innen 48 timer skal vurdere godkjenning av vedtaket. Denne foreløpige legalitetskontrollen skjer med utgangspunkt i akuttvedtaket, men nemndleder kan innhente ytterligere opplysninger dersom dette er nødvendig. I tillegg kan foreldrene påklage vedtaket til fylkesnemnda. Foreldrene har krav på gratis advokatbi-stand gjennom hele prosessen. Jeg vil også nevne at midlertidige akuttvedtak bare kan fattes av barnevernstjenestens leder og påtalemyndigheten. I tilfeller der det er påtalemyndigheten som har fattet vedtaket,

vil dette ofte skje i samarbeid med barnevernsvakt eller et annen lignende organ med barnevernsfaglig kompetanse. I slike tilfeller vil for øvrig barnevernstjenesten raskt bli involvert i saken, og må da vurdere barnets situasjon og hvordan saken skal følges opp videre.

I arbeidet med ny barnevernslov vurderer jeg tiltak som kan bidra til at barn og foreldre i akutt situasjoner blir ivaretatt på best mulig måte. Dette omfatter både tiltak som kan styrke rettssikkerheten til barn og foreldre ved behandling av akuttvedtak, og tiltak som understøtter kommunens plikt til å ha en forsvarlig akuttberedskap.

d) Ankemulighetene vedrørende omsorgsovertakelse bør endres, og det må utarbeides klarere kriterier for hvor ofte en ankesak kan reises. Barns hensyn må ivaretas bedre enn i dag.

En omsorgsovertakelse er et svært inngripende tiltak og skal i utgangspunktet være midlertidig. Mulighet til å kreve vedtak om omsorgsovertakelse rettslig overprøvd og også mulighet til reise sak om oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse, er en sentral rettssikkerhetsgaranti. Det er i dag regler i barnevernloven om adgangen til å kreve ny sak om oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse behandlet av fylkesnemnda (sperrefrist). Det kan ikke kreves at sak om oppheving behandles dersom saken har vært behandlet av nemnda eller retten i løpet av de siste tolv månedene. Dersom en tidligere sak ikke har blitt opphevet på grunn av barnets tilknytning til mennesker og miljøet der det er, kan en ny sak om oppheving bare kreves behandlet der det kan dokumenteres at det har funnet sted vesentlige endringer i barnets situasjon. Barnets behov for ro og stabilitet må veies mot foreldres rettssikkerhet og muligheten til å reise ny sak om oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse. Spørsmålet om sperrefrist vil bli drøftet i høringsnotatet om ny barnevernslov.

e) Det må sikres åpenhet for pressen i saker i fylkesnemndene.

Jeg er enig i at spørsmålet om åpenhet for pressen i saker for fylkesnemnda er viktig. Åpenhet kan bidra til større tillit i rettssystemet. Hensynet til privatlivets fred og hensynet til barnet kan imidlertid tale for at forhandlingsmøtet holdes for lukkede dører. Jeg vurderer spørsmålet nærmere i forbindelse med arbeidet med ny barnevernslov.

f) Muligheten for å stille kvalitetskrav til advokater som skal føre barnevernssaker, må utredes.

Jeg ser også behovet for å vurdere tiltak som gjør at advokater som prosederer i barnevernssaker, har relevant og oppdatert kompetanse. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet skal vurdere mulige tiltak for dette, som del av sine utredninger av krav til kompetanse i barnevernet.

g) Det politiske ansvaret for barnevernet skal tydeliggjøres og være klart forankret gjennom egne, årlige kvalitetsbaserte rapporter til kommunestyrene.

Jeg er enig i betydningen av at den politiske ledelsen i kommunene tar et tydeligere ansvar for barnevernet. Dette er et tema som jeg vurderer i arbeidet med ny barnevernslov. I høringsnotatet vil jeg foreslå å innføre krav om at barnevernstjenesten årlig skal rapportere til kommunestyret om tilstanden i barnevernet.

3. Organisering, samarbeid og virkemiddelapparat

a) Tjenester som rettes mot barn og unge og deres familier, skal organiseres i samlokaliserte lavterskeltiltak med tverrfaglig kompetanse. Jordmor, helsesøster, psykolog, sosionom og barnevernspedagog skal være minnumsbemannings. Tjenesten kan inkludere andre faggrupper som for eksempel lege, familieterapeut, pedagog, førskolelærere o.a.

Jeg er enig i målet om at flere kommuner bør etablere lavterskeltiltak og styrke det tverrfaglige samarbeidet om utsatte barn og familier. Jeg mener samtidig at kommunene er i best posisjon til å vurdere hvordan tjenestetilbudet best kan organiseres og hvilke tilbud det er behov for lokalt. Regjeringen vil stimulere til at kommunen etablerer tverrfaglige tilbud, blant annet gjennom tilskuddsordninger der kommunene kan søke om midler. Vi vil gjennom barnevernsreformen også foreta endringer i finansieringsordningene i barnevernet, slik at kommunene får større mulighet og sterkere insentiver til å prioritere forebyggende tilbud. I arbeidet med ny barnevernslov vurderer jeg Barnevernslovutvalgets forslag om å tydeliggjøre kommunens ansvar for å samordne kommunens forebyggende arbeid rettet mot utsatte barn og unge, samt at kommunestyret selv skal vedta en plan for dette arbeidet.

b) Formelt, praktisk samarbeid mellom barnevern, skole og frivillige aktører i kommunen som arbeider med tiltak for barn og unge, bør lovfestes.

I likhet med forslagsstillerne mener jeg at et godt samarbeid mellom ulike hjelpeinstanser er avgjørende for å hjelpe barn og familier med sammensatte behov. Barnevernstjenesten har i dag plikt til å samarbeide med offentlige instanser når dette kan bidra til å løse barnevernets oppgaver etter loven. Det fremgår også av dagens lov at barnevernstjenesten bør samarbeide med frivillige organisasjoner som arbeider for barn og unge.

c) Begrepet akuttvedtak bør erstattes med hastevedtak.

Barnevernslovutvalget foreslo at begrepet akuttvedtak erstattes med hastevedtak. Brukerorganisasjonene har hatt delte meninger om forslaget. Etter min vurdering er det viktig at begrepet gir best mulig uttrykk for den faktiske situasjonen. Jeg vurderer spørsmålet nærmere i arbeidet med ny barnevernslov.

d) Virkemiddelapparatet i Nav/sosialtjenesten må utvides, hjemmehjelp, leksestøtte, støttekontakter o.l. må være tilgjengelig raskt og uten byråkratiske ordninger.

NAV og sosialtjenesten ligger under Arbeids- og sosialdepartementets ansvarsområde. Arbeids- og velferdsforvaltningen skal bedre levekårene for vanskeligstilte og bidra til sosial og økonomisk trygghet. NAV-kontoret forvalter i hovedsak virkemidler som skal bidra til at personer kommer i arbeid eller aktivitet og som sikrer sosial og økonomisk trygghet. NAV-kontorets ansvar er blant annet regulert i NAV-loven, folketrygdloven, arbeidsmarkedsloven og sosialtjenesteloven. Hjelpetiltak som hjemmehjelp, støttekontakt og leksehjelp er regulert av annen lovgivning og ytes ikke av arbeids- og velferdsforvaltningen. Arbeids- og velferdsforvaltningen skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. NAV-kontoret må samarbeide med andre statlige og kommunale velferdstjenester, herunder det kommunale barnevernet. Videre skal enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter sosialtjenesteloven, i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenesten. For å kunne ivareta denne oppmerksomhetsplikten, må NAV-kontoret kjenne til barnevernstjenestens generelle hjelpetiltak, som støttekontakt, besøkshjem, avlastningstiltak i hjemmet, opphold i sentre for foreldre og barn, eller andre foreldrestøttende tiltak. Det er utarbeidet retningslinjer for samarbeid mellom barnevernstjenesten og NAV-kontoret. Formålet med retningslinjene er å bidra til bedre koordinering og samordning av tjenester overfor barn, unge og familier som har behov for hjelp fra begge tjenester.

e) Veiledende kriterier for bemanningsnorm i barneverntjenesten bør utredes.

Jeg tar på alvor at mange i det kommunale barnevernet melder om kapasitetsutfordringer, og at ansatte opplever arbeidspress. Det er tverrpolitisk enighet om at det er kommunene som skal ha ansvar for barnevernet. Det er viktig – fordi det er kommunene som er nærmest til å se hvilke tiltak som bør prioriteres. Regjeringen vil legge til rette for at kommunene kan forvalte sitt ansvar på en god måte. God kommuneøkonomi er avgjørende for å kunne prioritere barnevernet. Det har vi bidratt til. Vi legger også til rettet for tilstanden i barnevernstjenestene vurderes jevnlig. Det skal bli mer synlig hvilken kommune som ikke prioriterer barnevernet nok.

4. Utdanning

Jeg merker meg at forslagstillerne har en rekke forslag for å styrke relevansen og kvaliteten på utdanningene som leder til arbeid i barnevernet. Regjeringen er godt i gang med å forbedre grunnutdanningene og sørge for økt kompetanse i barnevernstjenestene.

a) Relevante utdanninger må legge sterkere vekt på relasjonskompetanse og styrket kunnskap om familiere-lasjoner og praktisk lavterskel familiearbeid.

Vi er i ferd med å ferdigstille nye retningslinjer for helse- og sosialutdanningene. Dette omfatter blant andre barnevernspedagog- og sosionomutdanningene. De nye retningslinjene skal beskrive hvilket læringsutbytte studentene skal få gjennom utdanningen. Dette omfatter også praksisdelen av studiet. Samarbeid med, og medvirkning fra, barn og foreldre med ulik bakgrunn og ulike behov er blant kompetanseområdene som blir fremhevet. Relasjonskompetanse er også et sentralt tema i etter- og videreutdanningstilbudet, som er etablert som følge av regjeringens kompetansestrategi for det kommunale barnevernet.

b) Praksis og sosialfaglig innhold skal utgjøre en større andel av relevante utdanninger; samt

c) Veiledningskompetansen må styrkes, intern veiledning må bli en del av praksisen, og veiledningsarbeidet for fosterhjemfamilier må bedres.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har fått i oppgave å utrede kompetansekrav og vurdere endringer i utdanningsløpet for arbeid i barnevernet. Arbeidet er en del av barnevernsreformen. Direktoratet vurderer en rekke tiltak som har høy relevans for de forslagene som forslagsstillerne har fremmet, blant annet tiltak som skal styrke kvaliteten på praksisstudier og gi bedre tilgang til kvalifisert veiledning, både for praksisstudenter og for nytilsatte i barnevernet. Det er også etablert en videreutdanning i barnevernsfaglig veiledning for ansatte i barnevernet.

d) Klasseperspektivet må vektlegges sterkere i utdanningen for å gi studentene en bedre forståelse av hvordan sosial bakgrunn, levekårsstress i fattige familier og språkbarrierer påvirker samhandlingen mellom barnevernet og familier.

Det er utarbeidet en felles rammeplan for helse- og sosialutdanningene der det blant annet fremgår at studentene skal forstå sammenhengen mellom helse, utdanning, arbeid og levekår, og at de skal kunne anvende dette i sin tjenesteutøvelse. Dette kompetanseområdet blir også konkretisert i de nye retningslinjene for barnevernspedagog- og sosionomutdanningene.

e) Det bør legges til rette for flere praksisnære karriereløp for barnevernspedagoger, sosionomer og andre ansatte, og at flere med praktisk erfaring får muligheten til å ta mastergrad og doktorgrad (PhD-utdanning) og å ta kunnskapen med seg tilbake i arbeidet i barnevernet.

Jeg deler målet om at flere ansatte i barnevernet får mulighet og insentiver til å ta utdanning på mastergradsnivå. Regjeringen har sørget for en betydelig økning i tilbudet om barnevernsfaglige videreutdannin-

ger, som gir ansatte mulighet til å tilegne seg kompetanse på mastergradsnivå. Studiene er gratis for de ansatte, og kommunene får tilskudd til å dekke vikarutgifter og reisekostnader. Direktoratet vurderer også hva som bør være innholdet i og innrettingen av fremtidige og mer praksisnære mastergradsutdanninger i barnevern, med sikte på at flere tar mastergradsutdanning som har høy relevans for arbeid i barnevernet.

f) Det bør legges frem en plan for opptrapping av stipendiatstillinger innen sosialt arbeid og barnevernsutdanninger for å bidra til mer kunnskapsbasert utvikling av profesjonene.

Regjeringen vurderer i de årlige budsjettprosessene behovet for stipendiatstillinger. Som en del av Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning har regjeringen i løpet av perioden 2014–2017 tildelt 754 nye stipendiatstillinger. Av disse ble 351 øremerket direkte til matematisk-naturvitenskapelige og teknologiske fag (MNT-fag). Øvrige stipendiatstillinger ble tildelt til universiteter og høyskoler som fordelte disse internt etter behov. Resultatet viser at en del av disse stipendiatstillingene ble tildelt til helse- og sosialfag. Videre ble det i budsjettet for 2017 øremerket stipendiatstillinger til blant annet profesjonsfag.

VEDLEGG 2**Brev fra Barne- og familiedepartementet v/statsråd Kjell Ingolf Ropstad til familie- og kulturkomiteen, datert 14. mai 2019****Svar på spørsmål vedrørende dokument 8:84 S (2018-2019)**

Jeg viser til brev datert 25. april 2019 fra Familie- og kulturkomiteén på Stortinget. Komiteen ber på vegne av Arbeiderpartiets fraksjon i komiteen om svar på spørsmål knyttet til dokument 8:84 S (2018-2019) om en kvalitetsreform for det kommunale barnevernet. Under følger mine svar på spørsmålene.

1. Hvordan har utviklingen vært i antall bekymringsmeldinger til barnevernet i årene etter 2011 (barnevernsløftet)?

SSB oppgir bare tall for bekymringsmeldinger fra og med 2013. Siden 2013 har antallet meldinger økt fra 52 500 til 58 500. Dette er en økning i antall bekymringsmeldinger på om lag 12 prosent. Andre rapporteringer fra kommunene i årene før 2013 indikerer en vekst i bekymringsmeldinger på om lag 20 prosent siden 2011.

2. Hvordan vurderer departementet det konkrete kommunale handlingsrommet for kompetanseheving i barnevernet, når turnover og for få ansatte preger store deler av tjenesten?

Departementet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har, i utformingen av kompetansestrategien for det kommunale barnevernet, lagt stor vekt på å legge til rette for at barnevernstjenestene skal kunne prioritere kompetanseheving. Både videre- og etterutdanningstilbudene er gratis for kommunene. Tilskuddsordningen for å dekke utgifter til vikar, reise og læremateriell ved deltakelse i videreutdanning har blitt økt betydelig som følge av kompetansesatsingen. Kommunene blir også kompensert økonomisk ved deltakelse i etterutdanning.

Etterutdanningstilbudet er organisert slik at alle ansatte i tjenesten deltar sammen, og opplæringen tar utgangspunkt i aktuelle problemstillinger som de ansatte jobber med. Tjenestene blir dermed mindre sårbare for turnover og opplæringen kan lettere kobles til den praktiske arbeidshverdagen.

Søkertallene til videreutdanning er generelt høye, og de er svært høye for de nye videreutdanningene som har blitt etablert i 2018. Direktoratet har også hatt gode erfaringer med å rekruttere barnevernstjenester til etterutdanningstilbud. Dette indikerer at både kommunene og de ansatte selv prioriterer kompetanseheving. Direktoratet har samtidig mottatt tilbakemeldinger

som tyder på at enkelte som tar videreutdanning opplever manglende tilrettelegging fra sin arbeidsgiver i gjennomføringen av studiet. Direktoratet har satt i gang en evaluering av videreutdanningene, som vil gi kunnskap blant annet om arbeidsgivers tilrettelegging for videreutdanning. Barnevernets kapasitet til å delta i kompetansehevingstiltak, og effekten av tiltakene, skal også undersøkes nærmere i en større evaluering av hele kompetansestrategien.

3. Utførelsen av mange offentlige oppgaver omfattes ikke av arkivloven. Dokumentasjon av forløp og tiltak er viktig i et rettssikkerhetsperspektiv og når det gjelder erstatningskrav i etterkant. Hvordan følger departementet opp arkiv- og dokumentasjonskrav overfor private og kommersielle tilbydere i barnevernet og ivaretar Digibarnevern krav nedfelt i arkivloven?

Barnevernet har plikt til å dokumentere både barnevernsfaglige vurderinger og de faktiske forhold som ligger til grunn for de beslutninger og vedtak som fattes. Når kommunens barneverntjeneste benytter seg av private ved utførelsen av sine oppgaver, må de ha kontroll med at oppdraget utføres i samsvar med regelverket. Kommunen må bl.a. sørge for nødvendig dokumentasjon. Når det gjelder statens bruk av private barnevernsinstitusjoner, har direktoratet utarbeidet en rutine om oppfølging av plasseringer hos private leverandører, der det fremgår hva leverandørene skal rapportere om. Rutinene fastslår at leverandørene skal gi tilstrekkelig informasjon om plasseringen til at Bufetat kan følge opp at tiltaket er forsvarlig og at barnets medvirkning er ivarettatt.

Prosjektet DigiBarnevern er en viktig del av kvalitets- og kompetanseløftet for det kommunale barnevernet. En del av prosjektet er utviklingen av et nytt fagsystem for kommunale barnevernstjenester, som blant annet skal bidra til mer effektiv saksbehandling, bedre dokumentasjon og økt rettssikkerhet. I behovsbeskrivelsen for systemet beskrives behovet for arkiv spesifikt. I konkurransegrunnlaget for utvikling av systemet vil det bli forutsatt at systemet skal følge gjeldende regelverk og standarder. Dette omfatter også arkivloven.

4. Hvor mange nye oppgaver og rapporteringskrav er lagt til barnevernet etter 2011, gjerne fordelt på år?

1.Lov- og forskriftsendringer:

Det har vært en rekke lov- og forskriftsendringer som gjelder kommunal barnevernstjeneste etter 2011. Noen av endringene innebærer nye oppgaver for barnevernstjenesten. Andre endringer er presiseringer og tydeliggjøringer av eksisterende oppgaver.

Oversikten nedenfor omfatter først og fremst nye oppgaver for kommunen som følger av lov eller forskrift. Oversikten inkluderer også enkelte lovendringer som tydeliggjør og presiserer innholdet i eksisterende oppgaver. Det har i perioden også blitt foretatt presiserende tolkninger av gjeldende regelverk. Disse kan ha omfattet presiseringer av kommunens plikter. Slike tolkninger omfattes ikke av oversikten nedenfor.

Oversikten er sortert etter året endringene er vedtatt og omfatter også vedtatte endringer som ikke er trådt i kraft.

2012:

Prop. 43 L (2011-2012) Endringer i barnevernloven

Det ble innført nye bestemmelser om beskyttelses tiltak for barn utsatt for menneskehandel. Dette er barn som barnevernet allerede hadde ansvar for å ivareta. Endringene kan innebære en viss utvidet oppgave for kommunene i tilfeller med gjentatt prøving av sak for nemnda og tett oppfølging av det aktuelle barnet. Endringene trådte i kraft 1. august 2012.

Endringer i fosterhjemsforskriften – tilsyn med barn i fosterhjem

Krav om at det skal tilstrebes at tilsynsfører har samme kulturelle eller språklige tilhørighet som barnet eller besitter kompetanse i minoritetsbarns eget språk eller kultur. Endringene trådte i kraft 1. mai 2012.

2013:

Prop. 106 L (2012-2013) Endringer i barnevernloven

Nye eller utvidede oppgaver:

- *Oppfølging av barn i fengsel:* Krav om at barnevernet skal følge opp alle barn under 18 år som sitter i varetekt eller gjennomfører straff. Ungdom som er over 18 år når de løslates, og som ikke har mottatt tiltak fra barnevernet før de fylte 18 år, skal også kunne motta frivillige hjelpetiltak fra barnevernet. Endringene trådte i kraft 1. januar 2018.
- *Tilsyn med barn i fosterhjem:* Ansvar for tilsyn med barn i fosterhjem ble lagt til kommunen, og ikke til den enkelte barnevernstjeneste. Det ble stilt tydeligere krav til profesjonalisering av tilsynet. Oppgaven er utdypet i fosterhjemsforskriften. Endringene trådte i kraft 1. februar 2014.

Andre endringer som presiserer eller tydeliggjør eksisterende oppgaver:

- *Lovfestet forsvarlighetskrav:* Krav om at tjenester og tiltak skal være forsvarlige ble tatt inn i loven med virkning fra 1. januar 2014. Dette fulgte allerede av gjeldende rett.
- *Medvirkning og tillitsperson:* Barns rett til medvirkning ble tydeliggjort i loven med virkning fra 1. juni 2014. Det ble videre tatt inn en bestemmelse som tydeliggjør at barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, kan gis anledning til å ta med en person barnet har særlig tillit til. Reglene om medvirkning og tillitsperson er utdypet i forskrift.

Ny forskrift om barnets talsperson i saker som skal behandles i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker.

Krav om at barnevernstjenesten så tidlig som mulig under forberedelsen av saken skal informere barnet om muligheten til å få oppnevnt en egen talsperson. Det skal fremgå av sakens dokumenter som blir sendt til fylkesnemnda, om barnet ønsker talsperson. Endringene trådte i kraft 1. mars 2013.

2015:

Prop. 72 L (2014-2015) Endringer i barnevernloven (utvidet adgang til å pålegge hjelpetiltak)

Det ble innført utvidede hjemler til å pålegge hjelpetiltak. Endringene innebærer at barnevernstjenesten får et nytt virkemiddel for å ivareta barn og familier med behov for hjelp. Endringene trådte i kraft 1. april 2016.

Prop. 143 L (2014-2015) Endringer i barnebortføringsloven, barnevernloven, straffeloven 2005 og rettshjelploven (internasjonal barnebortføring)

I forbindelse med internasjonal barnebortføring ble det innført krav om utreiseforbud når sak er oversendt fylkesnemnda. Barnevernstjenesten må gi samtykke til utreise i saker der det er utreiseforbud. Endringene trådte i kraft 1. januar 2016.

Prop. 102 LS (2014-2015) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak og stortingsvedtak)

Lov om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn, og endringer i enkelte andre lover, og samtykke til ratifikasjon av konvensjonen

Barnevernstjenesten fikk enkelte nye oppgaver i forbindelse med norsk gjennomføring av Haagkonvensjonen (1996):

- Kommunen skal bistå sentralmyndigheten for Haagkonvensjonen 1996 med å samle inn opplysninger i forbindelse med anmodninger mv. etter konvensjonen.

- Barnevernstjenesten skal undersøke bekymringsmeldinger for barn som har vanlig bosted i Norge, men som oppholder seg i utlandet. Det ble innført hjemmel til å fatte vedtak om omsorgsovertakelse og atferdsplassering.
- Det ble gitt unntaksvist mulighet for plassering i et konkret fosterhjem eller en institusjon som et hjelpetiltak i en stat tilsluttet Haagkonvensjonen 1996. Det ble også gitt mulighet for barnevernstjenesten til å samtykke til at et barn plasseres i fosterhjem eller institusjon i Norge på bakgrunn av utenlandsk vedtak.

Lovendringene trådte i kraft 1. juli 2016.

2017:

Prop. 73 L (2016-2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreform)

Lovendringer som ikke har trådt i kraft:

- Dagens lovfestede statlige betalingsansvar for utgifter til forsterkning av fosterhjem, oppheves. Dette gir økt økonomisk ansvar og økte utgifter for kommunen.
- Ansvar for generell veiledning av fosterforeldre overføres fra Bufetat til kommunen.
- Bufetats tilbud av spesialiserte hjelpetiltak og av utredning av omsorgssituasjonen til barn 0-6 år avgrenses og tydeliggjøres. Dette er statlige tilbud innenfor kommunens ansvarsområde. Endringer i Bufetats tilbud vil påvirke kommunens behov for å etablere egne tilbud.

Lovendring som trådte i kraft 1. januar 2018:

- Hjemmel for barnevernstjenesten til å åpne barnevernssak i forbindelse med tilbakeholdelse av gravid rusmiddelavhengig.

2018:

Prop. 169 L (2016-2017) Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre)

- *Rettighetsfesting*: Barn gis rett til nødvendige tiltak etter barnevernloven når lovens vilkår er oppfylt. Retten gjelder innenfor barnevernstjenestens plikter.
- *Nettverksinvolvering*: Krav om bruk av verktøy og metoder for nettverksinvolvering i forbindelse med rekruttering av fosterhjem i slekt og nettverk.

Presisering eller tydeliggjøring av eksisterende oppgaver:

- *Barns medvirkning*: Barns rett til medvirkning tydeliggjøres i loven.

- *Oppfølging av barn og foreldre*: Barnevernstjenestens plikt til å følge opp foreldre etter en omsorgsovertakelse presiseres.
- *Henleggelse av meldinger*: Det tydeliggjøres i loven at henleggelse av bekymringsmelding uten undersøkelse skal regnes som enkeltvedtak og begrunnes skriftlig.
- *Krav til dokumentasjon*: Det presiseres at det skal fremgå av barnevernstjenestens vedtak hva som var barnets synspunkt, hvilken vekt barnets mening er tillagt og hvordan barnets beste er vurdert.

Endringene trådte i kraft 1. juli 2018.

2. Rapporteringskrav

Departementet og SSB gjennomførte i 2012 en omlegging av barnevernsstatistikken som medførte endringer i rapporteringskravene til kommunene. Det ble også innført noen nye rapporteringskrav som gjaldt rapportering av ulike typer stillinger i barnevernet. Utover dette er det siste årene lagt til krav om rapportering som gjelder menneskehandel, tilsyn med barn i fosterhjem og pålegg av hjelpetiltak. Rapporteringskravene til kommunene har likevel ikke økt i perioden etter 2011, fordi flere tidligere rapporteringskrav er tatt ut. Det er de siste årene også gjort grep for å forenkle rapporteringen, blant annet gjennom nye digitale løsninger som reduserer omfanget av manuelt rapporteringsarbeid.

